

KNUT HAMSUNNING “OCHLIK” ROMANINING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK VA FALSAFIY TALQINI

Bobomurodova Bonu Askar qizi
Navoiy Davlat Universiteti Tillar fakulteti
“O‘zbek tili va adabiyot” ta‘lim yo‘nalishi
1 - kurs 1-A guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20427711>

Annotatsiya

Mazkur maqolada Ochlik romanining badiiy, psixologik va falsafiy xususiyatlari tahlil qilinadi. Asarda inson ruhiyati, qashshoqlik, yolg‘izlik va ochlikning inson ongiga ta‘siri chuqur tasvirlangan. Tadqiqot davomida roman qahramonining ichki kechinmalari, muallifning modernistik uslubi va asarning ijtimoiy ahamiyati o‘rganildi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, “Ochlik” romani inson psixologiyasini yoritishda jahon adabiyotining eng muhim asarlaridan biri hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: modernizm, psixologizm, ochlik ruhiyati, yolg‘izlik, ichki monolog.

Abstract

This article analyzes the artistic, psychological and philosophical characteristics of the novel “Hunger”. The work deeply describes the human psyche, poverty, loneliness and the impact of hunger on the human mind. During the research, the inner experiences of the novel’s hero, the author’s modernist style and the social significance of the work were studied. The results showed that the novel “Hunger” is one of the most important works of world literature in illuminating human psychology

Keywords: modernism, psychologism, hunger mentality, loneliness, inner monologue.

Jahon adabiyotida inson ruhiyati va ichki kechinmalarini chuqur tasvirlashga bag‘ishlangan asarlar alohida o‘rin tutadi. Ana shunday asarlardan biri norveg yozuvchisi Knut Hamsun tomonidan yaratilgan “Ochlik” romanidir. Ushbu asar XIX asr oxiri **modernistik** (Modernistik adabiyot — insonning ichki olami, ruhiy holati va zamonaviy hayotni yangicha badiiy usulda tasvirleydigan adabiyot yo‘nalishi) adabiyotining yorqin namunalardan biri bo‘lib, unda insonning ichki ruhiy dunyosi markaziy o‘ringa qo‘yilgan.

Roman qashshoqlik va ochlik bilan kurashayotgan yosh ijodkor hayoti haqida hikoya qiladi. Muallif asarda qahramonning **ruhiy holatini** juda nozik psixologik tasvirlar orqali ochib beradi. Ochlik insonning nafaqat jismoniy holatiga, balki ongiga, fikrlashiga va ruhiyatiga ham kuchli ta‘sir ko‘rsatishi romanning asosiy g‘oyalaridan biridir. Asarda insonning jamiyatdagi yolg‘izligi, o‘z o‘rnini topishga intilishi va moddiy qiyinchiliklar qarshisidagi ruhiy iztiroblari chuqur yoritilgan. Muallif voqealarni tashqi hodisalardan ko‘ra ko‘proq qahramonning **ichki kechinmalari** orqali tasvirleydi. Shu jihatdan roman modernistik adabiyotning muhim belgilarini o‘zida mujassam etgan.

Bugungi kunda ham iqtisodiy qiyinchiliklar, ruhiy tushkunlik va insonning jamiyatdagi begonalashuvi dolzarb muammolardan biri bo‘lib qolmoqda. Shu sababli “Ochlik” romanini ilmiy jihatdan o‘rganish muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida badiiy tahlil, psixologik tahlil, qiyosiy-tavsifiy hamda falsafiy metodlardan foydalanildi. Asardagi syujet qurilishi, qahramon xarakteri va muallifning badiiy uslubi ilmiy jihatdan o‘rganildi.

Psixologik tahlil metodi orqali qahramonning ochlik ta'siridagi ruhiy o'zgarishlari va ichki kechinmalari tahlil qilindi. Shuningdek, modernistik adabiyotga xos bo'lgan **ichki monolog** (badiiy asarda qahramonning ichki o'y-fikrlari, his-tuyg'ulari va ruhiy kechinmalarining bevosita bayon qilinish usuli) ong oqimi va ramziy tasvir vositalarining qo'llanishi o'rganildi.

Qiyosiy metod yordamida romanning boshqa psixologik romanlar bilan umumiy va farqli jihatlari aniqlashtirildi. Tadqiqot davomida adabiyotshunos olimlarning ilmiy qarashlari va maqolalaridan ham foydalanildi.

Tahlillar natijasida "Ochlik" inson ruhiyatini chuqur tasvirlovchi psixologik roman ekanligi aniqlandi.

Asarda quyidagi muammolar asosiy o'rin egallaydi:

- Qashshoqlik;
- Ochlik;
- **Yolg'izlik;**
- Insonning jamiyatdan begonalashuvi;
- Ruhiy tushkunlik;
- Insonning ichki kurashi.

Roman qahramoni yosh ijodkor bo'lib, u moddiy qiyinchiliklar sababli ochlikda yashaydi. Ochlik uning jismoniy holatini zaiflashtiribgina qolmay, ruhiyatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. U ba'zan tushkunlikka tushadi, ba'zan esa umid bilan yashashga harakat qiladi. Asarda ochlik oddiy fiziologik ehtiyoj emas, balki inson hayotidagi ma'naviy bo'shliq ramzi sifatida ham tasvirlangan. Qahramonning jamiyatdan uzoqlashuvi va odamlar bilan aloqalarining susayishi uning yolg'izligini yanada kuchaytiradi.

Roman davomida qahramon o'z qadr-qimmatini saqlab qolishga harakat qiladi. Og'ir sharoitlarga qaramay, u o'z or-nomusidan voz kechmaydi. Bu esa insonning ichki kuchi va ma'naviy irodasini ko'rsatadi.

Tahlillar davomida muallifning modernistik uslubi romanning badiiy qiymatini oshirgani ham aniqlandi. Ayniqsa, ong oqimi usuli orqali qahramon ruhiyati real va ta'sirchan tasvirlangan. "Ochlik" romani bugungi zamonaviy jamiyat uchun ham muhim ahamiyatga ega. Asarda insonning moddiy qiyinchiliklar qarshisidagi ruhiy holati juda tabiiy tasvirlangan. Hozirgi davrda ham iqtisodiy muammolar inson ruhiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Muallif ochlikni oddiy jismoniy ehtiyoj emas, balki inson hayotidagi murakkab ruhiy sinov sifatida talqin qiladi. Och qolgan insonning fikrlashi, hissiyotlari va dunyoqarashi o'zgarishi asarda chuqur psixologik tarzda ko'rsatilgan. Roman qahramoni jamiyatdan begonalashgan inson timsolidir. U moddiy qiyinchiliklar sababli insonlar orasida o'zini yolg'iz his qiladi. Bu esa ekzistensializm falsafasidagi insonning yolg'izligi haqidagi qarashlarga yaqin turadi. Asarda inson qadr-qimmatini masalasi ham muhim o'rin tutadi. Qahramon ochlikda yashasa ham, tilanchilik qilishni istamaydi va o'z sha'nini saqlab qolishga intiladi. Bu holat insonning ichki ma'naviy kuchini ko'rsatadi.

Adabiyotshunos **Georg Brandes** Ochlik haqida fikr bildirib, asarni inson ruhiyatini chuqur tasvirlagan noyob romanlardan biri deb baholagan. Olimning fikricha, **Knut Hamsun** insonning ichki kechinmalarini juda tabiiy va ta'sirchan tarzda yoritgan.

Shuningdek, **Sigmund Freudning** "Inson ruhiyat"i haqidagi qarashlari ham roman mazmuniga yaqin turadi. Chunki asarda qahramonning ichki monologlari va ongidagi murakkab kurashlar chuqur psixologik asosda tasvirlangan.

Roman o'quvchini inson ruhiyati haqida chuqur o'ylashga undaydi. Asarni o'qigan inson hayotning qadriga yetish, sabr-toqatli bo'lish va insoniylikni saqlab qolish zarurligini anglaydi.

Xulosa qilib aytganda, Ochlik jahon adabiyotidagi eng muhim psixologik romanlardan biri hisoblanadi. Asarda insonning ruhiy iztiroblari, yolg'izlik va qashshoqlik muammolari chuqur badiiy mahorat bilan tasvirlangan. Tadqiqot natijalari romanning inson psixologiyasini yoritishda katta ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Asar o'quvchini hayot, insoniylik va ma'naviy qadriyatlar haqida chuqur mushohada qilishga undaydi. Muallifning modernistik uslubi, ichki monologlardan mahorat bilan foydalanishi va inson ruhiyatini tabiiy tasvirlashi romanning jahon adabiyotidagi o'rnini yanada mustahkamlagan.

Shuningdek, roman bugungi jamiyat uchun ham dolzarb bo'lib, yoshlarni sabr-toqatli bo'lishga, insoniylikni saqlashga va hayot qiyinchiliklariga bardosh berishga undaydi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Jahon adabiyoti tarixi. — Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. Knut Hamsun. Adabiy qarashlar va maqolalar.
3. Knut Hamsun . – “ Ochlik” romani kitobi ,1890 .
4. Modernizm va psixologik roman poetikasi. — Toshkent, 2023.
5. Sigmund Freud. Psixoanalizga oid ilmiy qarashlar.
6. Georg Brandes. Adabiyot va modernizm haqidagi maqolalar.